

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเรื่องการละกริยาในภาษาพูดกรุงเทพฯ ในวิทยานิพนธ์นี้ อาศัยทฤษฎี
อรรถศาสตร์ของ วอลเลซ แอล เชฟ ซึ่งเขียนไว้ในหนังสือ Meaning and the
Structure of Language¹ เป็นหลัก

เชฟ กล่าวว่าในสมองของคนเราจะมีความนึกคิด (concepts) เกี่ยวกับ
เรื่องต่าง ๆ และความนึกคิดเหล่านี้จะได้รับการถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำ
ชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะและความหมายต่าง ๆ กันไป เช่น ผู้ทำกริยา และ
ผู้ทรง-รับกริยา จะถ่ายทอดออกมาเป็นคำนาม เช่น คน นก เด็ก ฯลฯ ส่วนลักษณะอาการ
ที่เกิดขึ้น จะถ่ายทอดเป็นคำกริยา เช่น กิน เดิน วิ่ง ฯลฯ ความนึกคิดซึ่งได้รับการถ่าย
ทอดเป็นคำชนิดต่าง ๆ เหล่านี้จะมีอยู่แล้วในสมอง และเมื่อต้องการรวบรวมออก
มาเป็นข้อความที่มีความหมายต่าง ๆ เพื่อสื่อความนึกคิดไปยังผู้อื่น สมองก็จะจัดระเบียบ
ความนึกคิดเหล่านี้ออกมาตามระเบียบของภาษา ต่อจากนั้นก็ถ่ายทอดความซึ่งจัดระเบียบ
แล้วเหล่านี้ออกมาเป็นสัญลักษณ์และเป็นเสียงเพื่อสื่อความต่าง ๆ

การสื่อความนึกคิดออกมาเป็นหน่วยคำต่าง ๆ นั้น เจ้าของภาษาจะรู้ได้โดย
อัตโนมัติว่าควรจะเรียงลำดับหน่วยคำชนิดใดก่อนหลัง ตามระเบียบไวยากรณ์ของแต่ละภาษา
เช่น ในภาษาไทยมีระเบียบการเรียงหน่วยคำในประโยคดังนี้ นาม กริยา นาม เช่น
แมว (นาม) ขวน (กริยา) เด็ก (นาม) ในตัวอย่างนี้เจ้าของภาษาจะรู้ว่าควรเรียง
หน่วยคำใดก่อนหลังให้ถูกต้องตามความหมายของข้อความดังนี้ เช่น แมว เป็นผู้ทำกริยา
จะปรากฏในตำแหน่งที่หนึ่งของประโยค ขวน เป็นลักษณะอาการที่แมวทำ จะปรากฏใน

¹Wallace L. Chafe, Meaning and the structure of Language,
(Chicago : The University of Chicago Press), 1970.

ตำแหน่งที่สองของประโยค ส่วน เด็ก เป็นผู้รับอาการที่แมวทำ จะปรากฏในตำแหน่ง
สุดท้ายของประโยค

✓ ในบทสนทนาระหว่างบุคคล การถ่ายทอดความนึกคิดออกมาเป็นเสียงนั้น บาง
ครั้งผู้พูดก็ถ่ายทอดออกมาไม่หมด อาจจะเป็นเพราะว่าส่วนที่ขาดหายไปนั้นเป็นส่วนที่ผู้พูด
คิดว่าผู้ฟังรู้อยู่แล้วว่าสิ่งที่ตนนึกคิดอยู่แต่ไม่ได้ถ่ายทอดออกมานั้นคืออะไร ผู้พูดจะเลือกถ่าย
ทอดเฉพาะสิ่งที่คิดว่าผู้ฟังยังไม่รู้ หรือไม่ได้อยู่ในความนึกคิดของผู้ฟังขณะนั้น หรือเป็นสาระ
ใหม่ ถ้าขาดสิ่งนั้นไป การติดต่อสื่อความนึกคิดระหว่างตนกับผู้ฟังอาจจะเป็นไปอย่างไม่
สมบูรณ์ ผู้ฟังจะไม่เข้าใจความนึกคิดหรือความต้องการของตนอย่างเต็มที่ ในบทสนทนา
สิ่งที่ผู้พูดไม่ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงนั้น คือสิ่งที่ คิด การละข้อความจะ
เกิดมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเกณฑ์กำหนดต่าง ๆ ของแต่ละภาษา ✓

โดยทั่วไปแล้วในภาษาทุกภาษามักจะถือกันว่ากริยา เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของ
ประโยค เมื่อกล่าวข้อความออกมา สิ่งที่จะต้องมียูเสมอคือกริยา ส่วนนามนั้นอาจจะละ
ไปได้ เพราะถือเป็นเพียงส่วนช่วยประกอบกริยาเพื่อให้ประโยคมีความหมายสมบูรณ์เท่านั้น
ในภาษาไทยก็เช่นเดียวกัน ปรากฏการณ์ของการละข้อความในภาษาพูดเกิดขึ้นอยู่เสมอ
และมักจะกล่าวกันว่า การละส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับนาม ส่วนกริยานั้นมักจะ ไม่ คอยละ ✓ จาก
การที่ใครคนควหาขอมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยได้พบว่าที่จริงแล้ว กริยาในภาษาไทยก็มีการละได้
มาก โดยเว้นจนหมด ดังต่อไปนี้ X

ด้วยเหตุที่กริยามีความสำคัญมากในประโยค และอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจ
ของประโยค เมื่อเกิดการละขึ้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา
ว่าการละกริยานั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร มีเกณฑ์กำหนดหรือไม่ มีปัจจัยอะไรบางอย่างที่ก่อให้เกิดการ
ละและมีสาเหตุเนื่องมาจากความหมายหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกณฑ์กำหนดการละกริยาตามแนววรรณศาสตร์ในภาษาพูด
ในกรุงเทพฯ โดยศึกษาการละกริยาในประโยคที่มาสัมพันธ์กัน 2 ประโยค และแต่ละ
ประโยคมีหน่วยกริยาเพียงหน่วยเดียว

การวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

การละความในภาษาพูด เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอในภาษาไทย เป็นเรื่องที่น่าสนใจ
ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ยังมีอยู่ไม่มากนัก งานวิจัย
เรื่องหนึ่งที่กล่าวถึงการละในภาษาไทยได้แก่วิทยานิพนธ์เรื่อง *Inter-Sentence
Relations in Modern Conversational Thai*¹ ในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้
กล่าวถึงการละไว้ในตอนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในภาษาไทย ในหัวข้อเรื่อง
ประโยคที่มีความสัมพันธ์กันในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการอ้างถึง (context of mention)
และประโยคที่มีความสัมพันธ์กันในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการถาม (context of
interrogation) ผู้วิจัยได้อธิบายลักษณะของประโยค 2 ชนิด ที่มีความสัมพันธ์กัน
คือ ประโยคที่มาก่อน (cataphoric sentence) และประโยคที่สัมพันธ์กับประโยคที่มา
ก่อน (anaphoric sentence) ดังนี้

...A sentence which has "related context" with a previous sentence in that at least one of its linguistic form is referable to what is given in the context of mention, is called an "anaphoric sentence". The previous sentence itself, namely that containing the form which is referable to what is new in the context of mention, is called the "cataphoric sentence".

A sentence which has related context with a previous sentence in that it contains one or more of linguistic forms appropriate to the answer required in the context of interrgation, is (also) called an "anaphoric sentence". The previous sentence itself, namely that containing the linguistic form or forms referable to the question in the context of interrogation is (also) called the "cataphoric sentence"¹

¹Vichin Panupong, Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai (พระนคร: The Siam Society), 1970.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

Nuc

คือหน่วยแกน

M

คือหน่วยขยายหน่วยแกน

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่กล่าวถึงการละในภาษาไทย คือ วิทยานิพนธ์เรื่อง Noun Phrase Deletion in Thai¹ ในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา เกี่ยวกับการละนามวลีในภาษาไทย โดยอาศัยทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต (transformational-generative grammar) ผู้วิจัยได้กล่าววาทหลักเกณฑ์ สำคัญที่ควบคุมการละมี 2 อย่างคือ หลักเกณฑ์ของการกล่าวถึงแล้ว (Principle of Givenness) และหลักเกณฑ์ของการเป็นสิ่งสำคัญ (Principle of Prominence) นามวลีซึ่งกล่าวถึงแล้วจะละไปได้โดยที่ผู้ฟังยังเข้าใจความ หมาย และนามวลีที่อยู่ในตำแหน่ง "ที่ไม่สำคัญ" จะละไปได้ โดยไม่ทำให้ประโยค ผิดไวยากรณ์

งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการละในภาษาไทย งาน วิจัยเรื่อง Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai ศึกษาการละในประโยคที่สัมพันธ์กับประโยคที่มาก่อน โดยใช้ทฤษฎี ไวยากรณ์โครงสร้าง ส่วนงานวิจัยเรื่อง Noun Phrase Deletion in Thai ศึกษาเรื่องการละนามวลีในภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต ส่วนในงาน วิจัยเรื่องนี้จะศึกษาการละกริยาในภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีทางอรรถศาสตร์

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

ก. สืบค้นและศึกษาเอกสารอ้างอิงซึ่งได้แก่ บทความ หนังสือ และวิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อความีเรื่องใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะศึกษาวิจัย และจะเป็นแนวทางช่วยให้เกิดความคิดอันจะเป็น ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

¹ Navavan Bandhmedha, "Noun Phrase Deletion in Thai", (Unpublished Ph. D. dissertation, University of Washington), 1976.

ข. ทดลองใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์วิเคราะห์ประโยคในภาษาไทย โดยเน้นนัก
ทฤษฎี

ค. เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลได้จากตัวผู้วิจัยเองในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา
จากการสนทนาของผู้วิจัยกับบุคคลอื่น ๆ เช่น สมาชิกในครอบครัวและผู้ร่วมสายงาน และ
จากการสังเกตการใช้ภาษาในการสนทนาของบุคคลซึ่งมีระดับการศึกษาต่าง ๆ กัน ฯลฯ

ง. จัดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมได้ลงในบัตรรายการ

จ. นำข้อมูลที่ได้นับทีละตัวทั้งหมดมาแยกแยะ และวิเคราะห์หาเกณฑ์กำหนด
การละของกริยาในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์

ฉ. สรุปผลการวิจัย และเสนอแนะข้อที่ควรวิจัยต่อไปบางประการ
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

ก. งานวิจัยนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับการละกริยาในภาษาไทย และเกณฑ์
กำหนดที่เกี่ยวกับการละดังกล่าว ตลอดจนลักษณะโครงสร้างความหมายของกริยา และ
โครงสร้างความหมายของประโยคในภาษาไทย

ข. งานวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาภาษาไทยใคร่แจ่มชัดถึงปรากฏการณ์ที่สำคัญ
ซึ่งเป็นลักษณะสากลอย่างหนึ่งของภาษา

ค. งานวิจัยนี้จะเป็ประโยชน์แก่การสอนวิชาการใช้ภาษาไทยให้แก่ นิสิต
นักศึกษา นักเรียน และชาวต่างประเทศที่ศึกษาภาษาไทย

เครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

1. \Leftrightarrow ใช้แสดง เกณฑ์กำหนดสิ่งที่จะต้องเกิดร่วมกัน
2. \rightarrow ใช้แสดง เกณฑ์กำหนดว่าจะต้องเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป
3. \dashrightarrow ใช้แสดง เกณฑ์กำหนดว่าอาจจะเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป
4. $-$ ใช้ชี้คิไตหน่วยความหมาย
5. $\{ \}$ ใช้แสดงว่าอาจจะเป็นหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่ปรากฏในเครื่องหมายนี้
6. $[]$ ใช้แสดงว่าจะต้องเป็นหน่วยทั้งหมด ที่ปรากฏในเครื่องหมายนี้
7. $*$ ใช้กำกับประโยคที่ไม่มีใช้ในภาษาไทย

ศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ เทียบกับศัพท์ภาษาอังกฤษ

	<u>ศัพท์ภาษาไทย</u>	<u>ศัพท์ภาษาอังกฤษ</u>
กริยา:		verb
	แสดงสภาพ	state
	แสดงการเปลี่ยนแปลง	process
	แสดงอาการ	action
	แสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง	action-process
	แสดงสภาวะรอบตัว	ambient
	แสดงสถานที่	locative
	แสดงประสบการณ์	experiential
	แสดงผลประโยชน์	benefactive
	มีนามมาเสริมให้สมบูรณ์	completable
	กระบวนการทางความหมาย	semantic process
	กระบวนการหลังกระบวนการทางความหมาย	post semantic process
	การจัดระเบียบหน่วยความหมาย	linearization
	การแสดงเป็นสัญลักษณ์	symbolization
	เกณฑ์กำหนดทางความหมาย	semantic constraint
	โครงสร้างความหมาย	semantic structure
	โครงสร้างผิว	surface structure

ศัพท์ภาษาไทยศัพท์ภาษาอังกฤษ

ทรัพยากรความหมาย	semantic resources
ลักษณะเฉพาะทางความหมาย	semantic specification
ส่วนที่เป็นนาม	nominal elements
ส่วนที่แสดงความหมายแก่นของประโยค	predicative elements
สารกล่าวแล้ว	given information
สารใหม่	new information
หน่วยความหมาย	lexical unit
หน่วยแปลงชนิดของคำ	derivational unit
หน่วยแปลงกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง	
ให้เป็นกริยาแสดงสภาพ	resultative
หน่วยแปลงกริยาแสดงสภาพให้เป็น	
กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง	inchoative
หน่วยแสดงสัมพันธ์ลักษณะ	semantic relation unit
อรรถลักษณะ	semantic features
อรรถลักษณะในบริบท	contextual features
อรรถลักษณะประจำ	inherent features

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศัพท์ภาษาไทยศัพท์ภาษาอังกฤษ

นาม:

noun

สัมพันธ์ลักษณะ:

semantic relation

ที่ทำกริยา

agent

ที่ทรง-รับกริยา

patient

ที่มีประสบการณ์

experiencer

ที่เสริมให้สมบูรณ์

complement

ที่เกี่ยวข้องกับประโยค

beneficiary

ที่เป็นเครื่องมือ

instrument

ที่บอกสถานที่

location

อรรถลักษณะประจำ:

inherent features

นับได้

count

มีพลัง

potent

มีชีวิต

biotic

เคลื่อนไหวได้

animate

มีลักษณะของมนุษย์

anthropomorphic

เป็นมนุษย์

human

วิสามัญ

proper

เป็นหนึ่ง

unique

เป็นเพศหญิง

feminine

อรรถลักษณะในบริบท:

contextual features

เฉพาะเจาะจง

definite